

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk Miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Villestrup Ådal
Natura 2000-område nr. 222
Habitatområde H222

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Nordjylland

Forsidefoto:

Villestrup ådal mellem Barsbøl og Tostrup

Fotograf: Bjarne Aabrandt Jensen

ISBN: 978-87-7564-665-4

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	11
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	11
1.4.2 Befolkningen	11
1.4.3 Menneskets sundhed	12
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	13
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	13
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	14
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	15
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	15
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	16
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	18
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	19
1.10 Overvågning	21

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførslen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 222, Villestrup Ådal er udpeget som habitatområde nr. 222, Villestrup Ådal. Havlampret, der er på udpegningsgrundlaget, kan potentielt bevæge sig over landegrænser. Planens indsats vedrørende udtagning af kulstofholdig lavbundsjord kan være til gavn for havlampret, idet udtagningen kan bidrage til et renere vandmiljø. Der er imidlertid ikke datagrundlag til at vurdere artens bestand i området på nuværende tidspunkt og derfor heller ikke muligt at vurdere planens effekt over landegrænser for denne art.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke yngle- eller trækfugle eller arter ud over havlampret, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som i forhold til områdets naturtyper vurderes at kunne påvirke lokalt f.eks. i drift og pleje af de terrestriske naturtyper, hedepleje eller ophør af drift med henblik på urørt skov. Området er ikke biologisk eller geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at planen ikke har grænseoverskridende påvirkning.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved at sikre en for naturtyperne mere hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje, bekæmpelse af invasive arter samt en grundlæggende indsats på hedearealer samt omlægning af kulstofholdige lavbundsarealer til naturarealer og udlægning af arealer til urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og lavbundsarealer og aftaler om udlægning af urørt skov. I flere af planens indsatser er indtænkt en synergi til at sikre levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, herunder sikring eller forbedring af levesteder for kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, bæklampret, havlampret, stor vandsalamander og odder.

Indsatsprogrammet i planen medvirker blandt andet til at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og en grundlæggende indsats på hedearealer og en bekæmpelse af invasive arter. Derudover er der mulighed for udlægning af urørt skov samt omlægning af lavbundarealer til naturarealer. Dette forventes at gavne landskabsværdien i området.

Indsatsen beskrevet i planen bidrager til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Planen vil potentielt give befolkningen adgang til en mere spændende natur. Planen kan indirekte bidrage positivt til menneskers sundhed gennem et større incitament til rekreative aktiviteter, samt skabe mere sammenhæng i naturen og mere robuste økosystemer og forbedre områdets biodiversitet.

Udtagning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv klimaeffekt. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje, forbedring af hydrologi og udtagning af kvælstofholdige lavbundslande kan desuden medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opfylde vandområdeplanens mål.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplementere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter samt vandområdeplanen for området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at Villestrup å-systemet og omgivelserne sikres som ét sammenhængende bånd af uregulerede vandløb med artsrige overdrev (6120, 6210, 6230), rigkær (7230), kilder (7220), hede (4030) og skov og sikres som levested for arterne på udpegningsgrundlaget.

Områdets sure og kalkrige overdrev (6120, 6210, 6230) samt rigkær (7230) sikres, udvides og sammenbindes. Søer og vandløb (3260) i området sikres god naturtilstand. Vandløbene (3260) sikres kontinuitet og et ureguleret forløb med skånsom eller ingen grødeskæring og samtidig sikres den dertil knyttede art havlampret med stærkt ugunstig bevaringsstatus samt bæklampret og odder, der begge har væsentlige og udbredte forekomster i området. Tilsvarende sikres naturtyperne urtebræmmer (6430) og bøg på kalk (9150), der optræder med biogeografisk store forekomster i området. Rigkær og kildevæld inkl. levesteder for vindelsnegle prioriteres frem for unge ellesumpe.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning, og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetoilet. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundslande og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredsskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Natura 2000-område nr. 222 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-atlantiske region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage

til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer

gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Områdets arealer med rigkær (7230) er næsten ligeligt fordelt mellem at være i god tilstand og i moderat tilstand. Arealerne med god naturtilstand er alle afgræssede og der er en for naturtypen hensigtsmæssig hydrologi, ingen invasive arter og ikke for mange vedplanter. Arealerne med moderat tilstand skyldes, at der stedvis er konstateret problemer med tilgroning i høje urter og vedplanter. Dette kan skyldes manglende drift (afgræsning eller slåning).

Ca. halvdelen af arealerne med surt overdrev (6230) og kalkoverdrev (6210) er i god tilstand og den anden halvdel i moderat tilstand. Arealerne med god tilstand er på stejle uopdyrkelige skrænter med mange rosetplanter og næsten hele arealet med god tilstand er afgræsset og uden invasive arter og ikke for mange vedplanter. Arealerne i moderat tilstand skyldes en nedgang i forekomsten af karakteristiske arter og at der stedvis er konstateret problemer med tilgroning i høje urter og vedplanter.

Elle- og askeskov (91E0) har hensigtsmæssig hydrologi. Der er registreret under 5 store træer/ha på 97 % af arealet og der er registreret under 5 stykker stående og liggende dødt ved/ha på henholdsvis 73 % og 65 % af arealet.

I skovhabitattypen bøg på kalk (9150) er der registreret under 5 store træer/ha på 35 % af arealet og der er registreret under 5 stykker stående og liggende dødt ved/ha på 96 % af arealet.

I skovbevokset tørvemose (91D0) er der registreret under 5 stykker stående dødt ved/ha på hele arealet og under 5 stykker liggende dødt ved/ha på 73 % af arealet.

Desuden er der kortlagt urtebræmmer (6430), men denne naturtype har ikke et tilstandssystem.

I stilkegekrattet (9190) er der på 98 % af arealet registreret under 5 stort træ/ha og på 40 % og 72 % af arealet er der registreret under 5 stykker stående og liggende dødt ved/ha.

Strandenge (1330) er i moderat og ringe tilstand, hvilket især kan tilskrives at størstedelen er ugræssede strandrørsumpe.

Tør hede (4030) er i moderat naturtilstand hvilket især skyldes et stort indslag af bølget bunke og forholdsvis få dværgbuske og mange vedplanter.

Kildevæld (7220) er i moderat tilstand. Flere kildevæld er skovkildevæld som indeholder færre arter end de lysåbne kildevæld.

Tidvis våd eng (6410) er primært i god tilstand da der ikke er nogen invasive arter, men lidt for høj græs og urte vegetation.

I skovnaturtypen bøg på muld (9130) er der registreret under 5 stykker liggende dødt ved/ha.

jf. seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt dødt ved i alle skovhabitatyper, og store træer i alle skovhabitatyper, undtaget bøg på mor.

Hængesækken (7140) er i moderat naturtilstand, da den har et større indhold af særligt følsomme arter. Hydrologien er kunstig idet hængesækken ligger i en opstemmet sø og der er begyndende tilgroning med vedplanter.

Arealet med tørt kalksandsoverdrev (6120) er i moderat tilstand pga få særligt følsomme arter og forekomst af problemarter.

Inden for området er der registreret 29 småsøer, hvoraf 19 er kortlagt som naturtypen næringsrig sø (3160), 8 er kortlagt som kransnålalge-så (3140) og 2 som brunvandet sø (3160).

For de næringsrige søer er ca. halvdelen i god tilstand med ingen eller ubetydelige forekomster af trådalger, hvilket giver den øvrige undervandsvegetation bedre lysforhold og den anden halvdel af de næringsrige søer er i moderat tilstand og er tydeligt påvirkede af næringsstoffer hvilket giver en højere dækningsgrad af trådalger.

Syv af kransnålalge-søerne er beregnet til at være i god tilstand med gode lysforhold for vegetationen, mens den sidste kransnålalge-sø er i moderat tilstand.

De to brunvandede søer er beregnet til at være i god tilstand.

Indenfor området findes der ca. 36,4 km vandløb, der er omfattet af vandområdeplanen for Jylland og Fyn. Habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260) er registreret på alle 36,4 km i blandt andet Villestrup Å, Lundgårds Bæk og Stubberup Bæk..

Af de kortalte, mulige levesteder for stor vandsalamander i Natura 2000-området er de 12 i god tilstand, mens 8 er i moderat tilstand. Søerne i god tilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af artsrig undervandsvegetation, en veludviklet røsump, en lav vanddybde og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Søerne i moderat tilstand er til gengæld generelt præget af næringsstoffbelastning i form af opvækst af grønne trådalger og dominans af liden andemad. Derudover er de ofte helt eller delvist skygget af træer og buske.

Odder er observeret i hele Villestrup Å systemet. Ud fra områdets karakter med mange små og middelstore vandløb, søer og uforstyrrede skjulesteder vurderes der at være forudsætninger for en stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er odder udbredt i hele Jylland i både den atlantiske og den kontinentale biogeografiske region. Odder har øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012.

Kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl er fundet i et enkelt rigkær. Rigkæret er under stærk tilgroning i træer, hvilket vurderes at true artens tilstedeværelse på lokaliteten. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 er det vanskeligt at vurdere udviklingen af kildevældsvindelsnegl på landsplan, idet en tilsyneladende tilbagegang i Jylland mellem 2005-2007 og 2007-2012 kan tilskrives forskelligheder i eftersøgningsindsatsen eller andre faktorer, som fx. tilgroning eller udtørring.

Bæklampret er fundet mange steder i Villestrup Å systemet. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 er bæklampretten udbredt og almindelig i vandløb i både den kontinentale og atlantiske zone i Jylland. Der er ikke tegn på tilbagegang i artens udbredelsesområde siden perioden 2004-2009, og bæklamprets udbredelse på landsplan vurderes derfor at være stabil.

Der findes ingen data for området for havlampret, som også er på områdets udpegningsgrundlag. Det vurderes dog, at områdets karakter med et stort vandløbssystem med en god vandløbskvalitet i vandløbene og gode passagemuligheder og gode gydemuligheder giver gode muligheder for en bestand af havlampret i området. Jf. DCE's NOVANA-rapport ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere, om der er sket ændringer i artens udbredelse inden for de habitatområder, hvor arten er en del af udpegningsgrundlaget.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den del af naturarealerne, der fortrinsvist er i hensigtsmæssig drift, samt at naturtilstanden på den store andel af naturarealerne strandenge, rigkær, tidvis våde enge, kildevæld, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev ikke vil blive forbedret, primært med en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift. Hvis den planlagte indsats for sammenhængende natur primært rettet mod rigkær ikke gennemføres vil fordelene ved større driftenheder ikke opnås. Hvis ikke indsatsen mod invasive arter i stilkegekrat gennemføres er der risiko for, at de invasive arter breder sig.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at bestandene af kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, bæklampret, havlampret, odder og stor vandsalamander ikke sikres og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion, kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vil betyde at de potentielle gavnlige klimatiske effekter af planen udebliver, herunder øget binding af CO₂ forårsaget af udtagning af lavbundslande.

For områdets skove kan en manglende gennemførsel af indsatsprogrammet om urørt skov potentielt betyde, at skovstrukturer som antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke forbedres, der dermed ikke kommer biodiversiteten til gavn.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at forventede bidrag til opfyldelse af fredningsformål og kumulative effekter, i forhold til konkrete projekter og vandområdeplanen for området, udebliver.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for vindelsnegle og andre arter i området. Planens indsatser om pleje og sikring af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsatser om bekæmpelse af invasive arter og pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtyperne i området.

Planens indsats om at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, bidrager til at sikre en hensigtsmæssig naturtilstand af naturtyper og arter, der findes inden for området.

Planens indsats med skovnaturtypebevarende drift eller pleje samt evt. udlægning af urørt skov forventes at gavne skovnaturtyperne samt skovtilknyttede arter og fugle, der ikke er på udpegningsgrundlaget.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed til gavn for områdets vådbundskrævende naturtyper og arter som f.eks. stor vandsalamander, havlampret, bæklampret, odde, kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. Genetablering af hensigtsmæssig hydrologi samt sikring af pleje medfører, at forholdene for arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Særlige arter i området er behandlet under afsnittet "Særlige arter".

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område nr. 222 Villestrup Ådal er beliggende i Mariagerfjord Kommune, der har et indbyggertal på 41572. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet

der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om etablering udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Udlægning af urørt skov vurderes samtidig at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser.

Ændring af hegninger eller etablering af hensigtsmæssig hydrologi kan potentielt have en betydning for befolkningens mulighed for at færdes i området på visse tidspunkter af året, men vurderes også at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre en ændring i adgangsforholdene.

Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere begrænsning af offentlighedens adgang til området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Det vurderes, at Natura 2000 planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, f.eks. pga. ændret hegning.

Der er etableret stisystemer og informationsstandere i området. Kendskab til naturen og naturområder af god-høj kvalitet vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne. Natura 2000-planen vil dog potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til urørt skov ændrer sig, ligesom der vil være øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området.

Desuden bevirker planens indsatser om at sikre og forbedre områdets naturtyper og arter, at der generelt vil ske en forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelser som bidrager med f.eks. vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning, mm..

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Natura 2000-planen rummer indsatser, der skal sikre den eksisterende udpegede natur i området, herunder en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter, pleje af hedenaturen, udlægning af urørt skov, samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder.

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift potentielt kan blive reduceret. Indsatsen vil desuden potentielt kunne medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Planen rummer ikke indsatser rettet mod jordbunden eller luftkvaliteten.

Etablering af naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi og urørt skov vil potentielt kunne få betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Dermed vil planen bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod en god miljøtilstand i de danske vandområder.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen.

1.4.6 Landskab

Området Villestrup Ådal ligger omkring det nord-syd forløbende hovedvandløb Villestrup Å og de to vestfra kommende tilløb Lundgård Bæk og Stubberup Bæk. Vandløbene har særdeles fin vandkvalitet og betydende strækninger har tillige en høj fysisk kvalitet, idet de ikke har været udsat for reguleringsarbejder. De kendetegnes ved deres gennemsnitligt set store fald, og flere steder træder den underliggende kalkgrund frem direkte i vandløbsbunden. Hovedløbet har sin begyndelse i den sydlige del af Rold Skov, men fødes i vid udstrækning af en række vandrige kilder, deriblandt afløbet fra Danmarks største bassinkilde St. Blåkilde. Åen udmunder nogenlunde midt i den lange tærskelfjord, Mariager Fjord. Åens omgivelser præges især af store kær- og engarealer, som mange steder er tilgroede med træer, buske og/eller højstauder pga. manglende afgræsning. Området rummer trods næringsstofbelastning og tilgroning stadig en lang række karakteristiske og meget sjældne arter. Blandt mange, store arealer med rigkær er enkelte velbevarede med usædvanligt store bestande af bl.a. orkideer. Langs åen er der stedvis veludviklede elleskove. De tørre arealer i ådalen består foruden af stejle, sandede skrænter af meget kuperede heder og overdrev, hvor kalken ofte ligger blottet ved jordoverfladen, og hvor vandløbet har arbejdet sig ned i landskabet. Overdrevene er naturmæssigt i særklasse: Alle tre typer findes, og især kalk- og sure overdrev indeholder en lang række sjældne planter og er blandt de fineste i landet.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, f.eks. hvis der udlægges urørt skov eller ændres i hydrologien i området.

1.4.7 Arter

I Natura 2000-området findes mange karakteristiske arter for de forskellige naturtyper, som f.eks. alm. star, næbstar, top-star og stjerne-star på arealer med rigkær, fåre-svingel, læge-ærenpris, tormentil og krat-fladbælg på arealer med surt overdrev, rød-el på arealer med elle- askeskov, bøg på arealer med skovnaturtypen bøg på kalk, hulkravet kodriver, stor knopurt og nøgleblomstret klokke på arealer med kalk overdrev og dun-birk, blåtop, rødgran og smalbladet mangeløv på arealer med skovbevokset tørvemose.

Området rummer også mange rødlistede fugle arter, som f.eks. vandstær, isfugl, bjergvipstjert, sangsvane, krikand, stær, vibe, stor skallesluger, gulspurv, grønbenet rørhøne, nattergal, gravand, grønspejle, spurvehøg, stor tornskade, løvsanger, blyhøne m.fl. samt flere rødlistede planter, som f.eks. filtet soløje og bakkegøgeurt.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige bilag IV-arter, arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Indenfor natura 2000-området er der 2 fredninger. Det drejer sig om en arealfredning af Store Blåkilde for at sikre kildens beståen. Samt en arealfredning af Villestrup Ådal syd for Vrå for at sikre åens karakteristiske slyngninger gennem dalen.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Planen indeholder ikke indsatser som kan have negativ indvirkning på fredningerne.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det øgede næringsindhold.

Forøget næringsindhold kan desuden i kombination med manglende drift, medføre at området gror til.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Den gode naturtilstand i størstedelen af området skyldes bl.a., at der er relativt få problemer med tilgroning i vedplanter. Der er dog fortsat arealer, der er præget af tilgroning, især rigkær, surt overdrev og kalkoverdrev.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Der er stedvis forekomst af invasive arter i området, især i tør hede, surt overdrev og kalkoverdrev.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Ca. 1/10 del af rigkærene i området er påvirket af afvanding.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter,

herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatyper. I området er der især elle- og askeskov og stilkeke-krat registreret under 5 store træer/ha og især for bøg på kalk, skovbevokset tørvemose og elle- askeskov registreret under 5 stykker stående eller liggende dødt ved/ha.

9 af områdets småsøer er i moderat tilstand. Søerne er truet af eutrofiering. Levestederne for kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl vurderes at være truet af tilgroning.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven.

Natura 2000-planen indeholder en målsætning om at sikre de terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter. Indsatser gennemført i tidligere planperioder vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer. Urørt skov kan også være en mulighed. Disse indsatser forventes at nedbringe truslen om tilgroning og ligeledes at medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området samt til at bevare skovnaturtyperne i området.

Ovennævnte målsætninger vil sammen med planens indsats om bekæmpelse af invasive arter, være med til at de invasive arter ikke medvirker til at forringe naturtilstanden. ovmaturtyperne i området.

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer, kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formegentlig vil mindskes. Desuden kan planen medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Indsatskrav for vandkvaliteten håndteres gennem vandplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende etablering af ny natur på lavbundsarealer, kan bidrage til at opfylde vandplanens mål.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre levestederne for områdets arter stor vandsalamander, kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, odder, bæklampret og havlampret.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle

indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 222, Villestrup Ådal vil planen medvirke til at sikre at flora, fauna og biologisk mangfoldighed bevares og forbedres. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den §3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for den del af områdets §3-beskyttede natur og arter, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. Det forventes, at indsatser om udlægning til urørt skov og udtagning af lavbundsjord ligeledes vil kunne medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter. Se desuden vurderinger i skemaet under "Arter".
Befolkningen	X		Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Planen indeholder desuden en mulig indsats om etablering af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede

			træer, og eventuelle hegninger, men vil samtidig give befolkningen en mere spændende natur. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang til området.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af den beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje vil medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opfylde vandområdeplanens mål.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer vil medvirke til at begrænse udledningen af CO₂. Udbredelse af ålegræs og makroalger som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i marine områder, vil kunne medvirke til binding af CO₂ i havet.
Materielle goder		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet realisering af planens indsatsprogram primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag og dermed ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkningen.

			Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed". "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vurderes ikke at berøre områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskeskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.
Arter	x		Det vurderes, at indsatser om forbedring af habitater, som bekæmpelse af invasive arter, udtagning af lavbundsjord og udlægning til urørt skov, vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter i Natura 2000-området. Da indsatserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i vandområder omfattet af naturbeskyttelseslovens §3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.
Fredninger, Bekendtgørelse sfredninger og vildtreservater		x	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets to fredninger, da fredningerne har til formål del at bevare Store Blåkilde og dels at sikre åens karakteristiske slyngninger gennem dalen ved Barsbøl. Natura 2000-planen forventes ikke at hindre dette.
Kumulative effekter	x		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteter og habitater for naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, bl. a. gennem sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder. Med gennemførelse af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsjord samt om udlægning af urørt skov. Disse indsatser, kan på mindre områder medføre en ændret adgang på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, højere vandstand og eventuelle indhegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier, og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer, der udlægges til urørt skov, vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive udlagt til natur, udlagt til urørt skov eller blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-område nr. 222 planlægges en indsats om at arbejde for at sikre naturtyperne en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Der arbejdes desuden for at sikre egnede levesteder for områdets arter.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.

Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 4 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.

Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Der søges udtaget kulstoffoldige lavbundsjord der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Forøgelse af arealet med kildevæld og rigkær, som er levested for vindelsnegle, kan ske på bekostning af elle-/askeskove, som er opstået ved nylig tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med kildevæld og rigkær prioriteres således over unge birke- og ellesumpe, som oftest er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere, lysåbne rigkær. Gamle og/eller veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser bevares. Rydning af elle-/askeskove med henblik på genskabelse af kildevæld og rigkær kan ske under forudsætning af, at det samlede areal af elle- og askeskov opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Såfremt der indsættes intensiv græsning i forbindelse med indsats for rigkær eller kildevæld, vil der kunne opstå modstridende interesser mellem disse naturtyper og skæv vindelsnegl eller kildevældsvindelssnegl, hvor disse arter findes, fordi de trives bedst, hvor hele arealet ikke er tæt græsset eller slået. Hvor der lever vindelsnegle, skal der indsættes en passende ekstensiv drift. Det vurderes, at arealerne kan forvaltes, så der ikke opstår konflikt mellem beskyttelsesinteresserne.

I forbindelse med vandplanen skal der skabes kontinuitet i Villestrup Å, og åen skal sikres en god økologisk tilstand. Opstemningen og opstuvningszonen ved Willestrup Gods forhindrer dette. Naturstyrelsen og Mariagerfjord Kommune arbejder på et projekt med et omløbsstryg ved godset uden at sænke vandstanden. Projektet sikrer passage for vandrefisk herunder bæklampret og havlampret. Det er dog usikkert om projektet er tilstrækkeligt til at sikre en god økologisk kvalitet i Villestrup Å opstrøms Godset. Det kan derfor blive nødvendigt at sænke vandstanden opstrøms godset, og der er derfor potentielt en modstridende interesse mellem kravene i vandplanerne og naturtyperne. Særligt elle- og askeskov og rigkær opstrøms godset vurderes at kunne blive påvirket. Naturstyrelsen vurderer samlet set, at projektet er en vigtig del af områdets forvaltning, og at det vil medvirke til at opfylde områdets bevaringsmålsætninger. På den baggrund prioriteres i Natura 2000-planen en genopretning af naturlige vandløbsforhold og hensigtsmæssig hydrologi.

I de tilfælde hvor naturtypen stilkege-krat breder sig ind på arealer med surt overdrev, prioriterer planen surt overdrev sikret.

Prioriteringen af indsatser for naturtyper og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Lillestrup Ådal (nr. 222). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk